

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ετερότητα στη λογοτεχνία

Τίτλος:

«Ιστορίες ξένες: μία άσκηση στην ετερότητα»

Συγγραφή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

Εφαρμογή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ιστορίες ξένες: μία άσκηση στην ετερότητα

Εφαρμογή σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Δημιουργία σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

3^ο Γυμνάσιο Νίκαιας

Χρονολογία

Από 15-1-2013 έως 20-2-2013.

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ετερότητα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

11 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας

II. Εικονικός χώρος: Wiki

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τον δάσκαλο και τον μαθητή:

- σχετική εξοικείωση με:
 - την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας
 - την ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki (ιδιαίτερα με τη χρήση του πεδίου projects)
 - προγράμματα επεξεργασίας κειμένου
 - τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
 - τη χρήση ψηφιοποιητή (scanner).
- πρόσβαση στο Internet από το σπίτι.

Προϋποθέσεις υλοποίησης μόνο για τον μαθητή:

- να έχει κατανοήσει τι σημαίνει: ετερότητα, οπτική γωνία, αφηγητής, αφήγηση.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τη σχολική μονάδα:

- σύνδεση με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας, αν δεν είναι διαθέσιμο το εργαστήριο πληροφορικής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Σταυρούλα Τεντόμα, Ιστορίες ξένες: μία άσκηση στην ετερότητα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Β΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επιδίωξη του διδακτικού σεναρίου στο πλαίσιο της ενότητας «Ετερότητα στη λογοτεχνία» ήταν μέσα από διηγήματα παλαιότερα που απηχούν εικόνες ζωής και

συμπεριφοράς διαφορετικές από τις σημερινές να αντιληφθούν οι μαθητές/μαθήτριες πως ό, τι φαίνεται ξένο ή ανοίκειο σε εμάς μπορεί να μην είναι ξένο ή ανοίκειο για κάποιον άλλον, από άλλη εποχή ή άλλο πολιτισμό. Επίσης, επιδίωξή μας ήταν οι μαθητές/μαθήτριες να έρθουν σε επαφή με ωραία διηγήματα παλαιότερης εποχής, να δραστηριοποιηθούν μέσα από ευχάριστες δραστηριότητες σύνθεσης οπτικού κειμένου, να ασκηθούν στη συγγραφή αφηγηματικού κειμένου, να αναλάβουν υπευθυνότητες και να προσεγγίσουν τη γνώση μέσα από τη συνεργασία και την ανταλλαγή απόψεων με τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές/συμμαθήτριές τους.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο άλλος, που προκαλεί τη λογική μας, για να μας βγάλει από αυτό που είναι γνωστό και να μας αφήσει μετέωρους στο άγνωστο και στο ξένο είναι το θέμα του σεναρίου που εφαρμόσαμε. Ο άλλος, ο παράδοξος και διαφορετικός μπορεί να έρχεται από έναν κόσμο μακρινό και ξένο, να συνομιλεί μαζί μας, να μένει μαζί μας ή τελικά να φεύγει για να παραμείνει για πάντα στον κόσμο του και εμείς στον δικό μας. Μέσα από παλαιότερα διηγήματα παρακολουθήσαμε ήρωες παράξενους με άλλες συμπεριφορές να κινούνται σε άλλο χώρο και άλλο χρόνο. Με ευχάριστες και δημιουργικές δραστηριότητες προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε τους ήρωες αυτούς, να δούμε τον κόσμο τους αλλά και τον δικό μας μέσα από τα δικά τους μάτια. Προσπαθήσαμε να μάθουμε πως ο άλλος, ο ξένος, που δεν είναι όμοιος με μας, ίσως είναι καθρέφτης μας· να αντιληφθούμε μέσα από τη συνεργασία στην ομάδα ότι ο άλλος (που μπορεί να είναι ο εκπαιδευτικός ή ο συμμαθητής μας με τον οποίο δεν ταιριάζουμε) αξίζει, ώστε να αναζητήσουμε μια ευκαιρία για να βρούμε έναν τόπο συνάντησης μαζί του, να τον γνωρίσουμε και να δούμε τα πράγματα από τη δική του οπτική γωνία. Το μάθημα της λογοτεχνίας, ακόμη και αν υπήρξαν προβλήματα στην επικοινωνία και τη συνεργασία, μάς έδωσε την ευκαιρία να πειραματιστούμε με την ετερότητα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώξή μας ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να προβληματιστούν σχετικά με τις στερεότυπες αντιλήψεις γύρω από τον άλλο, τον ξένο, τον διαφορετικό,
- να μπουν στη θέση του άλλου και να δουν τα πράγματα από τη δική του οπτική γωνία,
- να αντιληφθούν ότι ξένοι και διαφορετικοί μπορεί να φαινόμεστε και εμείς στα μάτια κάποιου άλλου,
- να προσεγγίσουν τους χαρακτήρες των ηρώων και να παρατηρήσουν τη συμπεριφορά τους,
- να ανταλλάξουν απόψεις σύγχρονα και ασύγχρονα (σε ηλεκτρονικό περιβάλλον).

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Επιδιώξή μας ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να προσεγγίσουν διηγήματα παλαιότερης εποχής,
- να αντιληφθούν ότι η εποχή στην οποία γράφεται ένα κείμενο καθορίζει τον τρόπο θέασης του κόσμου,
- να μπουν στη θέση του άλλου και να δουν τα πράγματα από τη δική του οπτική γωνία στην αφήγηση,
- να συνθέσουν κείμενα αφηγηματικά και οπτικά.

Γραμματισμοί

Επιδιώξή μας ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να ανταλλάξουν απόψεις σύγχρονα και ασύγχρονα (σε ηλεκτρονικό περιβάλλον),

- να αναρτήσουν τις εργασίες τους σε ηλεκτρονικό περιβάλλον και να εκπαιδευτούν στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η χρήση του πεδίου projects στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki,
- να πειραματιστούν με τη δημιουργική γραφή και να αναπτύξουν τη φαντασία τους,
- να ασκηθούν:
 - ο στη σύνθεση αφηγηματικών και οπτικών κειμένων,
 - ο στην ενσυναίσθηση,
 - ο στον προφορικό λόγο μέσα από την παρουσίαση των εργασιών,
 - ο στην ετεροαξιολόγηση και στην αυτοαξιολόγηση,
 - ο στη συνεργασία.

Διδακτικές πρακτικές

Η διδακτική πρακτική του σεναρίου ακολούθησε δύο παιδαγωγικές μεθόδους: τη μέθοδο project και την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Απώτερο ζητούμενο μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες ήταν να ωθήσουμε τα παιδιά να αναλάβουν υπευθυνότητες και πρωτοβουλίες μέσα στην ομάδα: να αναρτήσουν τις εργασίες τους στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Wiki, για να τις οργανώσουν καλύτερα, να κατανεύουν τις αρμοδιότητες στα μέλη κάθε ομάδας, να αναπτύξουν τη φαντασία τους, να πλησιάσουν τον άλλο για να δουν τον κόσμο με τα μάτια του, να συνεργαστούν με τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριες και την εκπαιδευτικό για να προσεγγίσουν τη γνώση.

Η εκπαιδευτικός λειτούργησε συμβουλευτικά. Παρενέβη στις περιπτώσεις που παρατηρήθηκαν προβλήματα συνεργασίας σε ομάδες και για να αποκαταστήσει κάποιες απορρυθμίσεις σε σελίδες του Wiki που προκλήθηκαν λόγω της σχετικής απειρίας μερικών μαθητών.

Το σενάριο αναπτύχθηκε σε τρεις φάσεις (Α΄ φάση: Πριν την Ανάγνωση, Β΄ φάση: Ανάγνωση και Παρουσίαση, Γ΄ φάση: Μετά την Ανάγνωση) και αξιοποίησε

τις νέες τεχνολογίες δημιουργικά, καθώς επεδίωξε να δώσει στα παιδιά τη δυνατότητα δημιουργίας κειμένων και επικοινωνίας/συνεργασίας με νέους τρόπους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο ξεκίνησε από τη σκέψη ότι ο ξένος δεν είναι μόνο ο μετανάστης ή ο πρόσφυγας που έρχεται από άλλη χώρα, αλλά επίσης ο ασυνήθιστος, ο περίεργος, ο διαφορετικός, ο Άλλος που ο τρόπος του και η ζωή του προκαλεί τη λογική μας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η εφαρμογή του σεναρίου συνδέεται με την ενότητα «Ετερότητα στη λογοτεχνία» της Β΄ Γυμνασίου σύμφωνα με το [Νέο \(Πιλοτικό\) Πρόγραμμα Σπουδών](#).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Αξιοποιήσαμε μηχανές αναζήτησης, διαδικτυακή πλατφόρμα Wiki, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, επεξεργαστή κειμένου, σαρωτή (scanner) και βιντεοπροβολέα.

Επιδίωξή μας ήταν να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις ακόλουθες δεξιότητες :

- να αναπτύξουν συνεργασία, να επικοινωνήσουν μεταξύ τους μέσω ασύγχρονης επικοινωνίας και να φτάσουν στη γνώση μέσα από την αλληλεπίδραση,
- να παραγάγουν προσωπικά κείμενα,
- να παρουσιάσουν τα κείμενά τους κάνοντας χρήση νέων τεχνολογιών.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου:

Ενότη. 4. Λουκιανός, [«Ένα ταξίδι επιστημονικής φαντασίας»](#), *Αληθής Ιστορία 2.3-4.*

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Στέφανος Δάφνης, «Ο ξένος των Χριστουγέννων». Στο *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου*, 44-48. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2005.

Φώτης Κόντογλου, «Το βλογημένο μαντρί» (1962). Στο *Έργα Α΄*, 135-139. Αθήνα: «Αστήρ», 1991.

Όσκαρ Ουάιλντ, «Ο σκληρόκαρδος γίγαντας». Στο *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου*, 50-53. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2005.

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η αποσώστρα». Στο *Άπαντα*, τ. Δ΄, κριτ. έκδ. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, 51-55. Αθήνα: Δόμος, 1989.

Υποστηρικτικό υλικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Ιστοσελίδες

Πύλη για την ελληνική γλώσσα: Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε ένα τμήμα στο οποίο δίδαξα πρώτη φορά τη φετινή σχολική χρονιά. Επειδή το σενάριο εφαρμόστηκε κατά το Β΄ τρίμηνο είχα την ευκαιρία στο Α΄ τρίμηνο να προετοιμάσω τα παιδιά για τη χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Wiki και να δώσω όνομα χρήστη και προσωπικό κωδικό εισόδου στο Wiki σε κάθε παιδί, πριν την εφαρμογή του σεναρίου.

Α΄ Φάση

1^η ώρα

Στην Α΄ φάση εφόρμωσα μετωπική διδασκαλία. Είχαμε συζητήσει ήδη πριν από τις διακοπές των Χριστουγέννων για τον τίτλο της ενότητας «Ετερότητα στη λογοτεχνία» που θα μας απασχολούσε στο Β΄ τρίμηνο. Θύμισα στα παιδιά πάλι τον τίτλο της ενότητας και ξεκινήσαμε γράφοντας στον πίνακα τη λέξη «ξένος». Ρώτησα τι σημαίνει η λέξη και έγραψα με τη βοήθεια μαθητριών τις απαντήσεις τους στον

πίνακα. Στη συνέχεια, έδωσα στα παιδιά μεταφρασμένο το κείμενο του Λουκιανού «[Ένα ταξίδι επιστημονικής φαντασίας](#)» (*Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου*, Ενот. 4, σ. 28)¹.

Το κείμενο ήταν γνωστό και αγαπητό από την Α΄ Γυμνασίου, για αυτό και έγινε δεκτό με ευχαρίστηση. Διάβασα το κείμενο και ρώτησα πού εκτυλίσσεται η υπόθεση, τι συμβαίνει στην ιστορία, ποιος την αφηγείται, ποιο πρόσωπο χρησιμοποιείται κατά την αφήγηση και τι επιτυγχάνεται με αυτό. Απάντησαν σωστά και με ευκολία. Στη συνέχεια, ρώτησα αν θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε κάποια από τις σημασίες της λέξης «ξένος», όπως τις είχαμε σημειώσει στον πίνακα, για να δείξουμε τη συμπεριφορά ή τη μορφή των όντων που συνάντησαν οι ήρωες στο ταξίδι τους και τους ζήτησα να δικαιολογήσουν τη γνώμη τους με βάση το κείμενο. Χρησιμοποίησαν τη σημασία «παράξενος», γιατί αυτά τα όντα περπατούσαν πάνω στο νερό, καθώς είχαν πόδια από φελλό. Μετά από δική μου ερώτηση, αν υπάρχει και κάτι άλλο παράξενο στη συμπεριφορά τους, μερικοί μαθητές ανέφεραν ότι αυτά τα πλάσματα μιλούσαν την ίδια γλώσσα με τους ήρωες. Ρώτησα αν γνωρίζουν και μπορούν να αναφέρουν στην τάξη ήρωες από ταινίες ή βιβλία που έχουν παράξενη συμπεριφορά. Μου μίλησαν για ήρωες από κόμικς, ταινίες και σειρές στην τηλεόραση που είναι πολύ δημοφιλείς. Μου εξήγησαν μάλιστα, επειδή κάποιους τους αγνοούσα, ότι η διαφορετικότητά τους εντοπίζεται στο ότι ενώ έχουν συμπεριφορά ανθρώπινη γενικώς, κάποιες ώρες μεταμορφώνονται. Όλη η συζήτηση τούς προκάλεσε τόσο το ενδιαφέρον ώστε στα τελευταία λεπτά της ώρας τούς ανακοίνωσα ότι θα ασχοληθούμε με κείμενα των οποίων οι ήρωες μπορεί να φανούν λίγο παράξενοι και παρουσίασα σε αδρές γραμμές το σενάριο και τι επιδιώκουμε να μάθουμε από αυτό, όπως ήταν άλλωστε σχεδιασμένο στο αρχικό σενάριο.

¹ Ο εκπαιδευτικός μπορεί εύκολα να αναζητήσει και να βρει το κείμενο μεταφρασμένο στο διαδίκτυο.

2^η ώρα

Αν και, σύμφωνα με το συνταγμένο σενάριο, για την Α΄ φάση προβλεπόταν μία ώρα, χρειάστηκε να διαθέσω και μία 2^η ώρα για να σχηματιστούν ομάδες και να θυμίσω στα παιδιά πώς χρησιμοποιούμε το πεδίο «project» στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Wikispaces. Ανέλαβα να σχηματίσω τις ομάδες λαμβάνοντας υπόψη και τις προτιμήσεις των παιδιών, επιδιώκοντας όμως κυρίως να συμμετάσχουν μαθητές διαφόρων επιδόσεων στην κάθε ομάδα, για να μπορούν όλες οι ομάδες να ανταποκριθούν στα ζητούμενα των φύλλων εργασίας και για να συνεργαστούν με συμμαθητές/συμμαθήτριες εκτός της παρέας τους. Δεν ήταν, όπως αποδείχτηκε, μία εύκολη διαδικασία, επειδή η προτεινόμενη από εμένα σύσταση των ομάδων δεν ικανοποίησε όλα τα παιδιά και αφιερώθηκε χρόνος περισσότερος από τον προβλεπόμενο για τη διαμόρφωση ομάδων. Στην πορεία της εφαρμογής επίσης σημειώθηκαν προβλήματα στη συνεργασία των μελών κάθε ομάδας.

Ήταν πολύ θετική όμως η ανταπόκριση τους στον ιδιωτικό χώρο –ιδιαίτερη σελίδα κάθε ομάδας στο Wiki– στον οποίο δεν είχαν πρόσβαση οι άλλες ομάδες. Η κάθε ομάδα όρισε υπεύθυνο για την ανάρτηση και την επιμέλεια των εργασιών στο Wiki. Πρότεινα στο τέλος της ώρας να αποφασίσουν μόνοι τους ποια αρμοδιότητα θα αναλάβει κάθε μέλος της ομάδας.

Β΄ Φάση

3^η ώρα

Τα παιδιά κάθισαν γύρω από τα θρανία σε ομάδες και μοίρασα σε φωτοτυπίες τα κείμενα (δύο για κάθε ομάδα) και το [πρώτο φύλλο εργασίας](#). Ένα μέλος από κάθε ομάδα ανέλαβε να διαβάσει το κείμενο στα υπόλοιπα μέλη που παρακολουθούσαν και από τη φωτοτυπία. Επίσης, ενημέρωσα τα παιδιά ότι ανήρτησα τα κείμενα και στο Wiki μαζί με το πρώτο φύλλο εργασίας. Επέλεξα να διαβάσουν τα κείμενα στο σχολείο για να μπορέσω να βοηθήσω, αν είχαν δυσκολίες με τη γλώσσα κάποιων κειμένων π.χ. με την «Αποσώστρα» του Παπαδιαμάντη. Πραγματικά, αν και στη

φωτοτυπία υπήρχε ένα μικρό λεξιλόγιο, υπήρξαν παιδιά που μου ζήτησαν ερμηνείες λέξεων. Ξεκίνησαν μέσα στην τάξη να απαντούν στις ερωτήσεις του πρώτου φύλλου εργασίας και συμφωνήσαμε ότι θα έπρεπε οι απαντήσεις να αναρτηθούν στον προσωπικό χώρο της κάθε ομάδας στο Wiki, από όπου θα γινόταν η παρουσίαση την επόμενη διδακτική ώρα. Υπενθύμισα στα παιδιά, πριν τελειώσει η ώρα, ότι για οποιαδήποτε απορία θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν εκτός από το Wiki και το e-mail μου, το οποίο τους ήταν γνωστό από το Α΄ τρίμηνο.

4^η ώρα

Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν με χαρά στον νέο τρόπο καταγραφής των εργασιών τους στην ηλεκτρονική πλατφόρμα. Άλλα ανήρτησαν τις εργασίες τους σε αρχείο στη σελίδα και άλλα έγραψαν κατευθείαν στον χώρο της σελίδας τις απαντήσεις τους στο πρώτο φύλλο εργασίας. Επειδή το εργαστήριο της πληροφορικής δεν ήταν διαθέσιμο, χρησιμοποίησα στην τάξη φορητό υπολογιστή, οθόνη και βιντεοπροβολέα, για να παρουσιάσουν την πρώτη εργασία τους από το Wiki.

Οι τρεις ομάδες απάντησαν ικανοποιητικά στις ερωτήσεις του πρώτου φύλλου εργασίας. Παρατηρήθηκαν κάποια κενά στην απάντηση της ερώτησης «τι συμβαίνει στην ιστορία;» και δύο ομάδες δεν ασχολήθηκαν με την προτελευταία και την τελευταία εργασία, δηλαδή, δεν έγραψαν: α) σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση και β) γιατί επιλέγει αυτόν τον τρόπο ο αφηγητής, ενώ δεν σημείωσαν λίγα λόγια για τον συγγραφέα. Μετά την παρουσίαση ακολούθησε αξιολόγηση από τους συμμαθητές/τριες και οι ομάδες διόρθωσαν και συμπλήρωσαν τις εργασίες τους με βάση τα σχόλια που ακούστηκαν στην τάξη². Τα μέλη κάθε ομάδας μίλησαν για την εμπειρία τους από την επεξεργασία του πρώτου φύλλου εργασίας και είπαν ότι δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα. Η αξιολόγηση έγινε προφορικά και όχι γραπτά, όπως προβλεπόταν στο συνταγμένο σενάριο για εξοικονόμηση χρόνου. Η ομάδα που δυσανασχετούσε από την αρχή για τη σύνθεσή της δεν παρουσίασε

² Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο tekmiria1.

εργασία, γιατί, όπως δικαιολογήθηκαν τα μέλη της, δεν είχαν βρει χρόνο να συναντηθούν για να συζητήσουν.

5^η ώρα

Έδωσα στις ομάδες το [δεύτερο φύλλο εργασίας](#) σε φωτοτυπία, το οποίο είχα αναρτήσει και στο Wiki. Οι ερωτήσεις του δεύτερου φύλλου εργασίας ήταν απλές και τα παιδιά τις επεξεργάστηκαν στην τάξη χρησιμοποιώντας έναν υπολογιστή, βιντεοπροβολέα και οθόνη για την αναζήτηση λέξεων στο [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) της Πύλης για την ελληνική γλώσσα.

6^η ώρα

Οι ομάδες ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στο δεύτερο φύλλο εργασίας και ανήρτησαν την εργασία στο Wiki. Χρησιμοποιήσαμε στην τάξη φορητό υπολογιστή, βιντεοπροβολέα και οθόνη για την παρουσίαση των εργασιών από το Wiki. Σχολιάστηκαν οι συνήθειες των παλαιότερων εποχών και οι συμπεριφορές των ανθρώπων, επίσης η γλώσσα των κειμένων, η οποία συνδέθηκε με την εποχή στην οποία γράφτηκαν τα κείμενα. Αναφέρω ενδεικτικά τα σχόλια δύο ομάδων: «η γλωσσά που χρησιμοποιείται στο κείμενο είναι κάπως διαφορετική από την δικιά μας, είναι η δημοτική της τότε γλώσσας και μας φαίνεται παράξενη γιατί στην εποχή μας δεν χρησιμοποιούμε τέτοιες λέξεις ή εκφράσεις», «η γλώσσα είναι πιο παράξενη από τη σημερινή με κάποιες μη κατανοητές λέξεις...»

Οι τρεις ομάδες παρουσίασαν τις απαντήσεις τους στο δεύτερο φύλλο εργασίας και η 4^η τις απαντήσεις για το πρώτο φύλλο εργασίας. Ακολούθησε αξιολόγηση από την ολομέλεια, όπως προβλεπόταν στο συνταγμένο σενάριο και οι απαντήσεις κρίθηκαν ικανοποιητικές. Στη συνέχεια, έδωσα το [τρίτο](#) και το [τέταρτο φύλλο εργασίας](#) στις ομάδες. Τροποποίησα το τρίτο φύλλο εργασίας, το οποίο προέβλεπε να καταγράψουν τα παιδιά τα συναισθήματα που τους προκαλεί η εικαστική απόδοση των ηρώων και πρότεινα προφορικό σχολιασμό για εξοικονόμηση χρόνου, καθώς αυτή η δραστηριότητα, αν και ενδιαφέρουσα, είναι χρονοβόρα.

Επειδή τα παιδιά κάθονταν σε ομάδες, άρχισαν να συζητούν για το τρίτο φύλλο εργασίας. Αποφάσισαν να ζωγραφίσει τον ήρωα όποιο μέλος της ομάδας ασχολείται με τη ζωγραφική. Δύο ομάδες ζήτησαν τη βοήθειά μου στο σκανάρισμα της ζωγραφιάς, ώστε να την αναρτήσουν στο Wiki. Έγραψαν, επίσης, ιδέες για την αφήγηση του τέταρτου φύλλου εργασίας και έδωσαν ραντεβού για να επικοινωνήσουν από το σπίτι.

7^η ώρα

Δύο ομάδες παρουσίασαν τις ζωγραφιές με τους ήρωες, αιτιολόγησαν προφορικά τις επιλογές τους και απάντησαν στις ερωτήσεις των συμμαθητών/τριών τους σχετικά με την απόδοση των ηρώων. Η μία ομάδα παρουσίασε τον «ξένο των Χριστουγέννων» και η άλλη την «Αποσώστρα» σε δύο εκδοχές. Τα υπόλοιπα παιδιά μίλησαν για τα συναισθήματα που τους προκάλεσαν οι ζωγραφιές και συμφώνησαν ότι η μορφή του «ξένου των Χριστουγέννων» τούς είναι πιο οικεία από τη μορφή της «Αποσώστρας», αφού και σήμερα συναντά κανείς τέτοιες περιπτώσεις ανθρώπων που είναι άστεγοι και που θα μπορούσαν να μοιάζουν με τον «ξένο». Στον υπόλοιπο χρόνο της διδακτικής ώρας έγραψαν ιδέες για την αφήγηση του τέταρτου φύλλου εργασίας, γιατί, όπως φάνηκε, μόνο δύο ομάδες είχαν ασχοληθεί με την άσκηση στο σπίτι.

8^η ώρα

Όλες οι ομάδες παρουσίασαν τις αφηγήσεις του τέταρτου φύλλου εργασίας, ενώ δύο ομάδες δεν παρουσίασαν τη ζωγραφιά του τρίτου φύλλου προβάλλοντας ως δικαιολογία ότι δεν είχαν χρόνο λόγω εξωσχολικών δραστηριοτήτων –ξένες γλώσσες, αθλητικά– και φόρτου εργασίας στο σχολείο. Μία ομάδα, αυτή η οποία είχε προβλήματα στη συνεργασία από την αρχή, χρωστούσε τα φύλλα εργασίας 2 και 3. Υποσχέθηκαν ότι θα ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους σύντομα. Όσες αφηγήσεις παρουσιάστηκαν είχαν ενδιαφέρον, ανταποκρίθηκαν στα ζητούμενα και άρεσαν στην τάξη και μία ομάδα, μάλιστα, χρησιμοποίησε αφήγηση και διάλογο.

Γ' Φάση

9^η ώρα

Μετά τις παρουσιάσεις, οι οποίες σύμφωνα με το συνταγμένο σενάριο έκλειναν τη Β' φάση, πέρασα στη δραστηριότητα της Γ' φάσης. Δεν ακολούθησα την προτεινόμενη από το σενάριο δραστηριότητα, επειδή παρατήρησα, κατά την πορεία της εφαρμογής, από τα σχόλια των παιδιών ότι κάποιοι ήρωες παρέμεναν «ξένοι». Έδωσα την ακόλουθη ατομική δραστηριότητα: «Ποιος από τους ξένους ήρωες σου κέντρισε το ενδιαφέρον; Πλησίασέ τον, κοίταξέ τον στα μάτια. Τι βλέπεις; Γράψε τις πρώτες σκέψεις που σου έρχονται στο μυαλό. Μίλησέ του...».

Οι μαθητές έγραψαν την εργασία στην τάξη. Στην αρχή, τους φάνηκε παράξενη και δυσανασχέτησαν αλλά μετά τις οδηγίες που έδωσα συγκεντρώθηκαν και έγραψαν πολύ ωραία και με ειλικρίνεια. Αν και τόνισα ότι δεν έπρεπε να χρησιμοποιήσουν υποθετικό λόγο, αλλά να φανταστούν ότι έχουν τον ήρωα απέναντί τους, και να του μιλήσουν, δυσκολεύτηκαν να το κατανοήσουν. Δεν μίλησαν όλα τα παιδιά άμεσα στον «ξένο»³.

10^η ώρα

Από τις πιο ενδιαφέρουσες στιγμές της εφαρμογής ήταν η ανάγνωση αυτών των εργασιών, γιατί τα παιδιά έδειξαν μία πτυχή του προσώπου τους που επιθυμεί να μιλήσει με τον «ξένο» αλλά δεν γνωρίζει πώς να επικοινωνήσει μαζί του. Όσα παιδιά δεν μίλησαν άμεσα στον «ξένο» είπαν ότι τους ήταν δύσκολο να φανταστούν τον εαυτό τους να κάνει διάλογο με τον «ξένο» ήρωα. Ενδεικτικά, αναφέρω τα σχόλια δύο μαθητριών για αυτό το φύλλο εργασίας: «Με δυσκόλεψε το φύλλο αυτό, γιατί ήταν δύσκολο να εκφράσω τις σκέψεις μου», «Δεν μπορούσα να βρω διάλογο για το φύλλο αυτό αλλά μετά το βρήκα». Τα παιδιά ασχολήθηκαν κυρίως με τον «ξένο των Χριστουγέννων» και την «Αποσώστρα». Αποκαλύφθηκε ότι η «Αποσώστρα» ήταν

³ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο tekmiria 2.

πολύ ενδιαφέρουσα, αν και παράξενη ηρωίδα, και δεν φάνηκε να αποτέλεσαν εμπόδιο στην προσέγγισή της οι «ξένες» λέξεις του διηγήματος.

Ζήτησα από το κάθε παιδί να αναρτήσει την εργασία του στο Wiki, γνωρίζοντας βέβαια ότι κάποιοι θα δυσκολεύονταν. Κάποια παιδιά ανταποκρίθηκαν άμεσα και ανέβασαν τις εργασίες τους, όμως δεν το έπραξαν όλα.

Την τελευταία ώρα της Γ΄ φάσης, μία από τις ομάδες που δεν είχαν ολοκληρώσει τις εργασίες τους παρουσίασε το τρίτο φύλλο εργασίας –τον Άγιο Βασίλη ως καλόγερο από το «Βλογημένο μαντρί». Αιτιολόγησαν την επιλογή τους και τον λόγο για τον οποίο καθυστέρησαν να καταθέσουν τη ζωγραφιά τους –το μέλος που ανέλαβε να ζωγραφίσει είχε πολλή δουλειά στο φροντιστήριο για την ξένη γλώσσα– και ακολούθησαν τα σχόλια των παιδιών.

Τελειώνοντας θύμισα στους υπεύθυνους του Wiki να μεταφέρουν τη συνολική εργασία τους από την ιδιωτική σελίδα της κάθε ομάδας στην κοινή σελίδα του τμήματος, για να έχουν όλοι πρόσβαση στις απαντήσεις και να μπορούν να σχολιάσουν τις εργασίες ή να τις μελετήσουν.

11^η ώρα

Αναρτήθηκαν όλες οι εργασίες στο Wiki και παρουσιάστηκαν στην τάξη με βιντεοπροβολέα. Η εργασία της μίας ομάδας ήταν ημιτελής και αυτή η έλλειψη σχολιάστηκε αρνητικά από μαθητές/τριες στην κοινή σελίδα του τμήματος. Το αποτέλεσμα άρεσε στα παιδιά, κυρίως, επειδή μπορούσαν να δουν όλες τις εργασίες συγκεντρωμένες, όπως και τις απαντήσεις στις απορίες τους. Τα περισσότερα παιδιά χρησιμοποίησαν την πλατφόρμα για διατύπωση αποριών και μόνο δύο μαθητές χρησιμοποίησαν το e-mail μου για να ζητήσουν διευκρινίσεις. Είπαν χαρακτηριστικά ότι με αυτόν τον τρόπο ήταν εύκολο να διαβάσουν για το διαγώνισμα.

Θα πρέπει να σημειώσω ότι σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής, παρά τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στη συνεργασία, η συμμετοχή των παιδιών ήταν

έντονη. Πήραν το λόγο ακόμη και παιδιά που συνήθως δεν «ακούγεται» η φωνή τους και κινητοποιήθηκαν ακόμη και παιδιά που συνήθως κουβεντιάζουν μεταξύ τους.

Ακολούθως, διέθεσα την ώρα για να αξιολογηθεί από το κάθε παιδί η συνολική δραστηριότητα με [φύλλο αξιολόγησης](#) και για να διατυπώσουν τη γνώμη τους γραπτά για τη συνεργασία μέσα στην ομάδα και για την εμπειρία τους από το Wiki⁴.

⁴ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο tekmiria 3.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλα εργασίας Β΄ φάσης

Ομάδα 1

Κείμενο: Στέφανος Δάφνης, «[Ο ξένος των Χριστουγέννων](#)»

Ομάδα 2

Κείμενο: Όσκαρ Ουάιλντ, «[Ο σκληρόκαρδος γίγαντας](#)»

Ομάδα 3

Κείμενο: Φώτης Κόντογλου, «[Το βλογημένο μαντρί](#)»

Ομάδα 4

Κείμενο: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «[Η αποσώστρα](#)»

Φύλλο εργασίας 1 (κοινό για όλες τις ομάδες)

1. Πού και πότε εκτυλίσσεται η ιστορία;
2. Ποιοι είναι οι βασικοί ήρωες;
3. Τι συμβαίνει στην ιστορία;
4. Ποιος είναι ο αφηγητής;
5. α. Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση; β. Γιατί επιλέγει αυτόν τον τρόπο ο αφηγητής;
6. Αναζητήστε στο διαδίκτυο λίγα στοιχεία για τον συγγραφέα.

Φύλλο εργασίας 2 (κοινό για όλες τις ομάδες)

Αναζητήστε στο ηλεκτρονικό [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα (ή σε έντυπα λεξικά) τη σημασία της λέξης «ξένος».

- Πώς παρουσιάζει ο αφηγητής τον βασικό ήρωα ή τους βασικούς ήρωες του κειμένου σας; Ποια σημασία της λέξης «ξένος» θα χρησιμοποιούσατε για να χαρακτηρίσετε τη συμπεριφορά των βασικών ηρώων σας;
- Ποια στοιχεία του κειμένου σας φαίνονται «ξένα», ασυνήθιστα ή παράξενα για τη σημερινή εποχή;

Να δικαιολογήσετε τις απαντήσεις σας.

Φύλλο εργασίας 3 (κοινό για όλες τις ομάδες)

Τα κείμενά σας δεν είναι εικονογραφημένα. Αν αναλαμβάναμε να εκδώσουμε μία συλλογή διηγημάτων με θέμα τον «ξένο» στη λογοτεχνία, πώς θα παρουσιάζατε τον βασικό ήρωα του κειμένου σας; Επιχειρήστε να ζωγραφίσετε ή να χρησιμοποιήσετε μια φωτογραφία ή να φτιάξετε ένα κολάζ για να αποδώσετε τη μορφή του. Ο υπεύθυνος της ομάδας θα πρέπει να αναρτήσει το έργο σας στο Wiki.

Κατά την παρουσίαση των έργων στην τάξη, η κάθε ομάδα θα προβάλει την εικόνα του ήρωα με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα από το Wiki. Στη συνέχεια, αφού παρατηρήσετε την εικόνα κάθε ομάδας, θα μιλήσετε στην τάξη για τα συναισθήματα που σας γεννά η κάθε μορφή και θα εξηγήσετε γιατί.

Σημείωση:

Μπορείτε να ζωγραφίσετε την εικόνα χρησιμοποιώντας λογισμικό ζωγραφικής ή μπογιές, μολύβια και χαρτί. Αν χρησιμοποιήσετε μπογιές, μπορείτε να φωτογραφίσετε την εικόνα ή να τη σκανάρετε, για να την αναρτήσετε ως αρχείο στο Wiki.

Φύλλο εργασίας 4 (κοινό για όλες τις ομάδες)

Το κείμενό σας είναι γραμμένο σε παλαιότερες εποχές. Οι ήρωές σας συμπεριφέρονται διαφορετικά από ό,τι εμείς σήμερα. Ας κάνουμε μια προσπάθεια να τους προσεγγίσουμε. Ας υποθέσουμε ότι ζείτε την εποχή που ζει ένας από τους βασικούς σας ήρωες. Επιχειρήστε να μπειτε στη θέση του και να αφηγηθείτε σε έναν φίλο σας (που ζει επίσης εκείνη την εποχή), χρησιμοποιώντας πρώτο πρόσωπο, την εμπειρία σας από ένα φανταστικό ταξίδι στη σημερινή πραγματικότητα. Ποιες σκέψεις θα κάνατε για τη σημερινή ζωή και τους σημερινούς ανθρώπους, αν βλέπατε τα πράγματα από την οπτική γωνία του ανθρώπου μιας παλαιότερης εποχής;

Φύλλα εργασίας Γ΄ φάσης

Φύλλο εργασίας 5 (ατομική δραστηριότητα)

Μετά από έναν κύκλο δραστηριοτήτων φτάσαμε στο τέλος της δράσης μας. Ασχοληθήκαμε μέσω τεσσάρων κειμένων με ήρωες διαφορετικούς από εμάς.

Ποιος από τους ξένους ήρωες σου κέντρισε το ενδιαφέρον; Πλησίασέ τον, κοίταξέ τον στα μάτια. Τι βλέπεις; Γράψε τις πρώτες σκέψεις που σου έρχονται στο μυαλό. Μίλησέ του...

	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i></p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
<p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</p> <p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</p> <p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>		

Φύλλο αξιολόγησης της δραστηριότητας

Όνομα:	
Θετικά	Αρνητικά
Δυσκολίες:	
Χαρακτηρισμός της συνεργασίας: (π.χ. καλή)	
Άλλες παρατηρήσεις:	

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Επειδή στα παιδιά άρεσε η δραστηριότητα πολύ, αλλά, όπως σχολίασαν χαρακτηριστικά, τους δυσκόλεψε λίγο η γλώσσα των κειμένων, οι συνήθειες των παλαιότερων εποχών και οι συμπεριφορές των ανθρώπων, ζήτησα μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής να επιλέξουν ένα κείμενο και να το τροποποιήσουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να φέρουν τον ήρωα πιο κοντά τους. Επέλεξαν με μεγάλη πλειοψηφία να ασχοληθούν με το κείμενο «Η Αποσώστρα» του Παπαδιαμάντη. Έθεσα ως όρο να σεβαστούν: α) κάποια βασικά στοιχεία του χαρακτήρα της, ότι δηλαδή, σχολίαζε τις συμπεριφορές των συμπολιτών της και β) ότι είχε δυσκολίες και βάσανα στη ζωή της.

Δεν ανταποκρίθηκαν όλα τα παιδιά, έγραψαν όμως στο Wiki τα περισσότερα με φαντασία και συγκίνηση ωραία λογοτεχνικά κείμενα στο μέτρο των δυνατοτήτων τους.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Περίπου έναν μήνα αφότου τελείωσε η εφαρμογή του σεναρίου, κατέθεσε και η ομάδα που είχε προβλήματα συνεργασίας και επικοινωνίας τις εργασίες που χρωστούσε –τις απαντήσεις στα φύλλα εργασίας 2 και 3–, αφού είχε σχολιαστεί η μη ανταπόκριση στις υποχρεώσεις της και από τα παιδιά και από εμένα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο 2011. Αθήνα: Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ.

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps/%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1%20-%20%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1/%CE%9D%CE%B5%CE%BF%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1%2C%20%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1%20E2%80%94%20%CE%93%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BF.pdf>